

Катерина КМЕТЮК

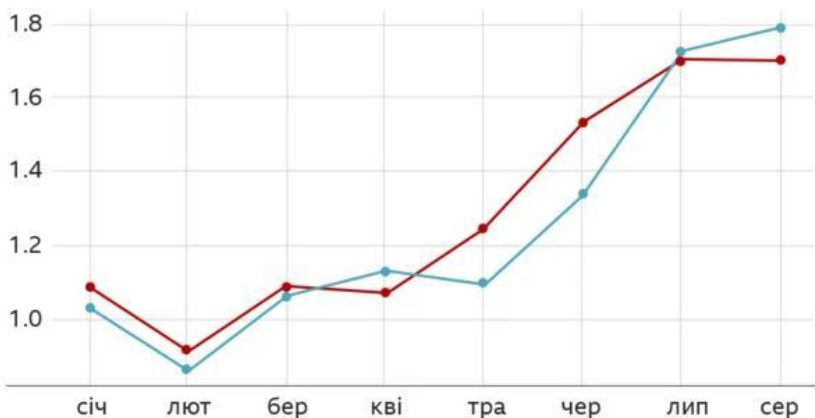
МІГРАЦІЙНА ХВИЛЯ ТА ДЕМОГРАФІЧНА КРИЗА: ЯК ВІЙНА ЗМІНЮЄ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ (2022-2025)

Повномасштабна війна, яку Росія розпочала проти України у лютому 2022 року, змінила життя кожного українця. Окрім руйнувань міст і людських трагедій, вона спричинила величезні зміни у тому, як і де живуть люди в Україні. Мільйони українців були змушені залишити свої домівки, що призвело до масштабної міграційної хвилі та поглибило і так існуючу демографічну кризу. Розберемося, як саме війна впливає на населення нашої країни.

Скільки українців виїхали з України та в'їхали в Україну

Січень - серпень 2024 року (млн осіб)

■ в Україну ■ з України

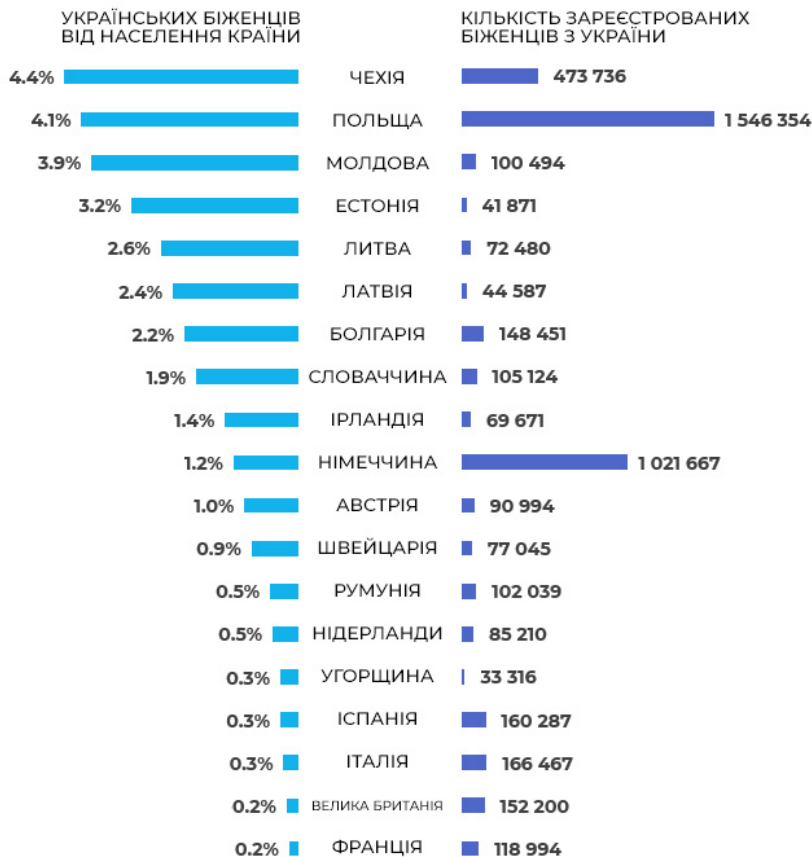
Джерело: Державна прикордонна служба України

В В С

Перше, що ми побачили після 24 лютого 2022 року, — це масовий рух людей. Тисячі українців їхали на захід України, подалі від бойових дій, стаючи внутрішньо переміщеними особами (ВПО). Інші вирушали за кордон, шукаючи прихистку в Європі та світі. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на початок 2024 року в Україні було зареєстровано понад 4,9 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Це майже як все населення великої європейської країни! Ці люди були змушені залишити все: роботу, школи для дітей, звичний

спосіб життя. Багато хто з них знайшов новий дім у відносно безпечних областях України, але їм доводиться починати все спочатку. Водночас, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), понад 6,3 мільйона українців отримали статус тимчасового захисту за кордоном. Переважно це жінки з дітьми. Вони знайшли притулок у Польщі, Німеччині, Чехії та інших країнах. Це означає, що понад 11 мільйонів українців змінили своє місце проживання через війну. Цей масовий відтік людей — величезний виклик для майбутнього країни.

СКІЛЬКИ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ПЕРЕБУВАЄ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ?

ДАНІ: ООН

Війна не тільки змушує людей переїжджати, але й глибоко впливає на життя та смерть. На жаль, ці зміни не на нашу користь, створюючи так звану "демографічну яму", наслідки якої відчуватимуться десятиліттями. Рівень

народжуваності в Україні стрімко падає. Якщо до 2022 року в країні вже була тенденція до зниження народжуваності, то війна її значно посилила, обваливши до історичного мінімуму. За даними Міністерства юстиції України, у 2023 році народилося приблизно на 25–30% менше дітей, ніж у 2021 році. Ця трагічна цифра пояснюється просто: пари відкладають рішення про народження дитини через невизначеність і страх за майбутнє, а мільйони сімей фізично розділені, оскільки жінки та діти виїхали за кордон, тоді як чоловіки залишилися в Україні. До цього додається і економічна нестабільність, що посилює небажання брати на себе додаткові фінансові зобов'язання.

Одночасно зростає смертність, і не лише через прямі бойові втрати. Війна вбиває людей опосередковано через руйнування медичної інфраструктури, що унеможливає вчасне лікування хронічних хвороб на прифронтових територіях. Крім того, постійний стрес і тривога провокують загострення серцево-судинних захворювань, що значно підвищує загальну смертність серед цивільного населення. Лікарі фіксують зростання кількості інфарктів та інсультів, спричинених війною. Ця комбінація – різке падіння народжуваності та зростання смертності – призводить до швидкого старіння нації та скорочення чисельності населення. Це "бомба уповільненої дії": через 15-20 років країна зіткнеться з гострим дефіцитом молодих робітників, які мали б підтримувати пенсіонерів, що підриває потенціал відновлення.

Масштабна міграція та мобілізація чоловіків призвели до значних структурних змін на ринку праці, що є серйозною загрозою для економічного відновлення. Внаслідок мобілізації мільйони чоловіків працездатного віку залучені до Сил оборони, що створює гострий дефіцит кадрів у критично важливих секторах:

будівництві, промисловості, логістиці та інженерії. За оцінками Міністерства економіки, у деяких галузях промисловості нестача кваліфікованих робітників може сягати 30% і більше. Водночас, більшість біженців за кордоном — це жінки (близько 80%), багато з яких є висококваліфікованими спеціалістками. Якщо ці жінки не повернуться, це призведе до "вимивання" інтелектуального та професійного капіталу країни, створюючи довгостроковий гендерний та професійний дисбаланс.

Однак, є і зворотна сторона: в Україні зростає частка жінок, які переймають традиційно чоловічі професії або займають керівні позиції, щоб заповнити прогалини. Це явище називають "жіноча економіка війни". Це вимагає від держави інвестувати у перекваліфікацію та створення нових можливостей для жінок-підприємців, щоб скористатися цим потенціалом.

Демографічні зміни, спричинені війною, є найбільшим довгостроковим викликом для України. Без цілеспрямованих державних програм ми ризикуємо зіткнутися з незворотними наслідками: постійним

дефіцитом робочої сили, що загальмує економічне відновлення, глибоким дисбалансом у структурі населення та втратою мільйонів висококваліфікованих фахівців. Відновлення населення вимагає комплексного підходу. Це включає створення безпечних і комфортних умов для повернення біженців (житло, робота, якісна освіта), масштабні програми фінансової та соціальної підтримки для стимулювання народжуваності, а також інтеграцію ВПО через створення нових робочих місць та повноцінної інфраструктури в регіонах-реципієнтах. Журналіст у висвітленні цієї кризи стоїть на сторожі майбутнього, і його завдання — не лише фіксувати страшні цифри, а й аналізувати державні стратегії та висвітлювати історії успішної інтеграції та стійкості, щоб надихати на дію та демонструвати шлях до відновлення людського потенціалу країни.